

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

7. juni 2018*

»Præjudiciel forelæggelse – beskyttelse af geografiske betegnelser for spiritus – forordning (EF) nr. 110/2008 – artikel 16, litra a)-c) – bilag III – den registrerede geografiske betegnelse »Scotch Whisky« – whisky fremstillet i Tyskland og markedsført under betegnelsen »Glen Buchenbach««

I sag C-44/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Landgericht Hamburg (den regionale ret i første instans i Hamburg, Tyskland) ved afgørelse af 19. januar 2017, indgået til Domstolen den 27. januar 2017, i sagen

Scotch Whisky Association

mod

Michael Klotz,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.L. da Cruz Vilaça, og dommerne E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger (refererende dommer) og F. Biltgen,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Scotch Whisky Association ved Rechtsanwältinnen K.H. Reuer og W. Baars,
- Michael Klotz ved Rechtsanwalt S.J. Mühlberger,
- den græske regering ved G. Kanellopoulos, E. Leftheriotou, M. Tassopoulou og E. Chroni, som befuldmægtigede,
- den franske regering ved D. Colas, S. Horrenberger og E. de Moustier, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato F. Varrone,
  - den nederlandske regering ved M.K. Bulterman og C.S. Schillemans, som befuldmægtigede,
  - Europa-Kommissionen ved B. Eggers, D. Bianchi og I. Naglis, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 22. februar 2018,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 16, litra a)-c), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 110/2008 af 15. januar 2008 om definition, betegnelse, præsentation og mærkning af samt beskyttelse af geografiske betegnelser for spiritus og om ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 1576/89 (EUT 2008, L 39, s. 16).
- 2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem Scotch Whisky Association og Michael Klotz, der er onlinedistributør af whisky, i et søgsmål med påstand om, at denne sidstnævnte skal undlade at markedsføre en whisky fremstillet i Tyskland ved navn »Glen Buchenbach«.

Retsforskrifter

- 3 Følgende fremgår af anden betragtning til forordning nr. 110/2008:

»Spiritussektoren er vigtig for forbrugerne, producenterne og landbrugssektoren i [Den Europæiske Union]. De foranstaltninger, der gælder for spiritussektoren, bør bidrage til at nå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, forebygge vildledende praksis og sikre markedsgennemsigtighed og fair konkurrence. [...]«

- 4 Fjerde betragtning til denne forordning har følgende ordlyd:

»For at sikre en mere systematisk tilgang i lovgivningen om spiritus bør bestemmelserne i denne forordning indeholde klart definerede kriterier for produktion, betegnelse, præsentation og mærkning af spiritus samt for beskyttelse af geografiske betegnelser.«

- 5 14. betragtning til nævnte forordning har følgende ordlyd:

»Rådets forordning (EF) nr. 510/2006 af 20. marts 2006 om beskyttelse af geografiske betegnelser og oprindelsesbetegnelser for landbrugsprodukter og levnedsmidler [(EUT 2006, L 93, s. 12), som ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 1791/2006 af 20. november 2006 (EUT 2006, L 363, s. 1)], gælder ikke for spiritus, og der bør derfor i denne forordning fastsættes regler om beskyttelse af geografiske betegnelser for spiritus. Geografiske betegnelser bør registreres med angivelse af, at en spiritus har oprindelse i et land eller i en region eller et lokalt sted, hvis spiritussens kvalitet, ry eller andre egenskaber i alt væsentligt kan tilskrives dens geografiske oprindelse.«

- 6 Artikel 16 i forordning nr. 110/2008 med overskriften »Beskyttelse af geografiske betegnelser« bestemmer:
- »[...] de geografiske betegnelser, der er registreret i bilag III, [beskyttes] mod:
- a) enhver direkte eller indirekte kommerciel brug i forbindelse med produkter, der ikke er omfattet af registreringen, for så vidt produkterne kan sammenlignes med den spiritus, der er registreret under den geografiske betegnelse, eller for så vidt anvendelsen af betegnelsen udnytter betegnelsens omdømme
  - b) ethvert misbrug eller enhver efterligning eller antydning, selv hvis produktets virkelige oprindelse er angivet, eller den geografiske betegnelse er anvendt i oversættelse eller ledsaget af et udtryk som »art«, »type«, »stil«, »fremstillet« eller »smag« eller andre tilsvarende angivelser
  - c) enhver anden falsk eller vildledende angivelse af herkomst, oprindelse, art og hovedegenskaber i forbindelse med produktets betegnelse, præsentation eller mærkning, der kan give et fejlagtigt indtryk af produktets oprindelse
  - d) enhver anden praksis, der kan vildlede forbrugeren med hensyn til produktets virkelige oprindelse.«
- 7 Af bilag III til forordningen, der har overskriften »Geografiske betegnelser«, fremgår det, at »Scotch Whisky« blev registreret som en geografisk betegnelse henhørende under produktkategori nr. 2, nemlig »Whisky/Whiskey«, med Det Forenede Kongerige (Skotland) som oprindelsesland.

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 8 Scotch Whisky Association er en skotsk organisation, og denne har bl.a. til formål at beskytte handelen med skotsk whisky såvel i Skotland som i udlandet.
- 9 Gennem et websted markedsfører Michael Klotz en whisky ved navn »Glen Buchenbach«, som fremstilles af destilleriet Waldhorn i Berglen i Buchenbach-dalen i Schwaben (Tyskland).
- 10 De pågældende whiskyflaskers etiket indeholder foruden en stiliseret tegning af et jagthorn (på tysk *Waldhorn*) følgende oplysninger, nemlig »*Waldhornbrennerei*« (destilleri Waldhorn), »Glen Buchenbach«, »*Swabian Single Malt Whisky*« (schwabisk single malt whisky), »500 ml«, »40% vol«, »*Deutsches Erzeugnis*« (tysk produkt) og »*Hergestellt in den Berglen*« (fremstillet i Berglen).
- 11 Scotch Whisky Association lagde sag an ved Landgericht Hamburg (den regionale ret i første instans i Hamburg, Tyskland) med påstand om, at bl.a. markedsføringen af denne whisky, der ikke er skotsk whisky, standsedes under betegnelsen »Glen Buchenbach« med den begrundelse, at anvendelsen af denne betegnelse er i strid med navnlig artikel 16, litra a)-c), i forordning nr. 110/2008, som beskytter de geografiske betegnelser, der er registreret i bilag III til denne forordning, hvor betegnelsen »Scotch Whisky« er opført.
- 12 Ifølge Scotch Whisky Association fastslår disse bestemmelser, at en registreret geografisk betegnelse for spiritus ikke alene er beskyttet mod anvendelsen af en sådan betegnelse, men også mod enhver angivelse, der antyder den geografiske oprindelse af denne betegnelse. Betegnelsen »Glen« ville som følge af den brede anvendelse af dette ord i Skotland i stedet for ordet »*valley*«, og bl.a. som en bestanddel af varemærket i navne på skotsk whisky, hos den relevante kundekreds vække en association til Skotland og Scotch Whisky, uanset at der er tilføjet andre angivelser på etiketten, der præciserer, at det pågældende produkt er af tysk oprindelse. Michael Klotz har nedlagt påstand om frifindelse.

13 Landgericht Hamburg (den regionale ret i første instans i Hamburg) har anført, at sagens afgørelse afhænger af, hvordan artikel 16, litra a)-c), i forordning nr. 110/2008 skal fortolkes. Retten har følgelig besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Kræver en »indirekte kommerciel brug [...] af en registreret geografisk betegnelse for spiritus[«] i henhold til artikel 16, litra a), i forordning [...] nr. 110/2008, at den registrerede geografiske betegnelse anvendes i identisk eller fonetisk og/eller visuelt lignende form, eller er det tilstrækkeligt, at den omtvistede del af tegnet hos den relevante kundekreds vækker en association af en hvilken som helst art til den registrerede geografiske betegnelse eller det geografiske område?

Såfremt [det andet led i dette todelte spørgsmål] er tilfældet: Spiller det da også en rolle i forbindelse med vurderingen af, om der foreligger en »indirekte kommerciel brug«, i hvilken sammenhæng den omtvistede bestanddel af tegnet er indføjet, eller kan denne sammenhæng ikke modvirke en indirekte kommerciel brug af den registrerede geografiske betegnelse, selv om den omtvistede bestanddel af tegnet er ledsaget af en angivelse af produktets virkelige oprindelse?

2) Kræver en »antydning« af en registreret geografisk betegnelse i henhold til artikel 16, litra b), i forordning [...] nr. 110/2008, at der foreligger fonetisk og/eller visuel lighed mellem den registrerede geografiske betegnelse og den omtvistede bestanddel af tegnet, eller er det tilstrækkeligt, at den omtvistede del af tegnet hos den relevante kundekreds vækker en association af en hvilken som helst art til den registrerede geografiske betegnelse eller det geografiske område?

Såfremt [det andet led i dette todelte spørgsmål] er tilfældet: Spiller det da også en rolle i forbindelse med vurderingen af, om der foreligger en »antydning«, i hvilken sammenhæng den omtvistede bestanddel af tegnet er indføjet, eller kan denne sammenhæng ikke modvirke en antydning i kraft af den omtvistede bestanddel af tegnet, selv om den omtvistede bestanddel af tegnet er ledsaget af en angivelse af produktets virkelige oprindelse?

3) Spiller det en rolle i forbindelse med vurderingen af, om der foreligger en »anden falsk eller vildledende angivelse« i henhold til artikel 16, litra c), i forordning nr. 110/2008, i hvilken sammenhæng den omtvistede bestanddel af tegnet er indføjet, eller kan denne sammenhæng ikke modvirke en vildledende angivelse, selv om den omtvistede bestanddel af tegnet er ledsaget af en angivelse af produktets virkelige oprindelse?»

Anmodningen om genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del

14 Efter generaladvokatens fremsættelse af forslag til afgørelse anmodede Scotch Whisky Association ved skrivelse indgået til Domstolen den 15. marts 2018 i overensstemmelse med artikel 83 i Domstolens procesreglement om genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del.

15 Til støtte for denne anmodning gjorde Scotch Whisky Association gældende, at generaladvokatens betragtninger i punkt 66-68 samt punkt 107 og 108 i forslaget til afgørelse er baseret på en mangelfuld og ukorrekt fremstilling af de faktiske omstændigheder som anført i forelæggelsesafgørelsen, således at disse betragtninger er fejlagtige. Scotch Whisky Association ønskede inden for rammerne af mundtlige forhandlinger at kunne tage stilling til disse betragtninger og ved samme lejlighed berigtige og supplere de faktiske omstændigheder.

16 Det skal i denne henseende bemærkes, at ifølge procesreglementets artikel 83 kan Domstolen til enhver tid, efter at have hørt generaladvokaten, ved kendelse bestemme, at retsforhandlingernes mundtlige del skal åbnes eller genåbnes, navnlig hvis den finder, at sagen er utilstrækkeligt oplyst, eller såfremt en part, efter at denne del af retsforhandlingerne er afsluttet, er fremkommet med nye oplysninger

vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er af afgørende betydning for Domstolens afgørelse, eller såfremt sagen bør afgøres på grundlag af et argument, som ikke har været drøftet af parterne eller de berørte, som er omfattet af artikel 23 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol.

- 17 Dette er ikke tilfældet her. Domstolen er, efter at have hørt generaladvokaten, nemlig af den opfattelse, at den er tilstrækkeligt oplyst med henblik på at kunne træffe afgørelse, og at nærværende sag ikke skal afgøres på grundlag af et argument, som ikke har været drøftet af disse parter eller berørte personer.
- 18 Det er desuden ikke gjort gældende, at en af parterne i hovedsagen eller en af de nævnte berørte parter, efter at den mundtlige del af retsforhandlingerne er afsluttet, er fremkommet med nye oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er af afgørende betydning for Domstolens afgørelse.
- 19 Scotch Whisky Associations anmodning om genåbning af den mundtlige forhandling skal følgelig forkastes.

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

- 20 I nærværende sag har begge parter i hovedsagen fremsat klagepunkter vedrørende såvel forelæggelsesafgørelsens ordlyd som dens indhold.
- 21 På den ene side har Scotch Whisky Association foreholdt den forelæggende ret at have formuleret de præjudicielle spørgsmål forkert, og organisationen har i sine skriftlige bemærkninger foreslået, at spørgsmålene omformuleres.
- 22 I denne forbindelse er det tilstrækkeligt at bemærke, at det efter fast praksis udelukkende tilkommer de nationale retsinstanser, som en tvist er indbragt for, og som har ansvaret for den retslige afgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at de kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, de forelægger Domstolen (dom af 4.4.2000, Darbo, C-465/98, EU:C:2000:184, præmis 19). Navnlig tilkommer det alene den forelæggende ret at udvælge og formulere sådanne spørgsmål. Parterne i hovedsagen kan ikke ændre deres indhold (dom af 18.7.2013, Consiglio Nazionale dei Geologi, C-136/12, EU:C:2013:489, præmis 29 og 31 og den deri nævnte retspraksis, og af 6.10.2015, T-Mobile Czech Republic og Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis). Følgelig kan en begæring fremsat af en part i hovedsagen om, at de forelagte spørgsmål omformuleres som angivet af denne part, ikke tages til følge.
- 23 På den anden side er Michael Klotz af den opfattelse, at den forelæggende rets redegørelse for de faktiske omstændigheder i hovedsagen både er forkortet og ufuldstændig, og har fremlagt nogle oplysninger som supplement til denne redegørelse.
- 24 Det skal imidlertid for det første bemærkes, at det inden for rammerne af samarbejdet i henhold til artikel 267 TEUF ikke tilkommer Domstolen, men den nationale ret at fastslå de faktiske omstændigheder, der har givet anledning til sagen, og hvilke konsekvenser disse har for den afgørelse, som retten skal træffe (dom af 3.9.2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, præmis 13, og af 10.3.2016, Safe Interenvíos, C-235/14, EU:C:2016:154, præmis 119). For det andet skal Domstolen i henhold til kompetencefordelingen mellem EU's retsinstanser og de nationale retter tage hensyn til de faktiske omstændigheder og de retsregler, som ifølge forelæggelsesafgørelsen er baggrunden for de præjudicielle spørgsmål (jf. i denne retning dom af 25.10.2001, Ambulanz Glöckner, C-475/99, EU:C:2001:577, præmis 10, og af 28.7.2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, præmis 27).

Det første spørgsmål

- 25 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 16, litra a), i forordning nr. 110/2008 skal fortolkes således, at det med henblik på at fastslå, om der foreligger en »indirekte kommerciel brug« af en registreret geografisk betegnelse, kræves, at den omtvistede bestanddel enten anvendes i en form, der er identisk med denne betegnelse, eller i fonetisk og/eller visuel henseende ligner denne, eller om det er tilstrækkeligt, at denne bestanddel hos den relevante kundekreds vækker en association af en hvilken som helst art til den nævnte betegnelse eller det relevante geografiske område.
- 26 Såfremt det fastslås, at en hvilken som helst begrebsmæssig association til den registrerede geografiske betegnelse eller det relevante geografiske område er tilstrækkelig til, at der foreligger en »indirekte kommerciel brug« af denne betegnelse som omhandlet i artikel 16, litra a), i forordning nr. 110/2008, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, hvorvidt denne bestemmelse skal fortolkes således, at der med henblik på at fastslå, om der foreligger en sådan brug, skal tages hensyn til den sammenhæng, hvori den omtvistede bestanddel indgår, og navnlig den omstændighed, at den er ledsaget af en nærmere angivelse af produktets virkelige oprindelse, således at de oplysninger, der fremgår af denne sammenhæng, i sidste ende gør det muligt at tilbagevise anbringendet om, at der foreligger en indirekte kommerciel brug.
- 27 Det følger af fast retspraksis, at der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot skal tages hensyn til dens ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori bestemmelsen indgår, og til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (jf. bl.a. dom af 23.1.2018, Piotrowski, C-367/16, EU:C:2018:27, præmis 40, og af 7.2.2018, American Express, C-304/16, EU:C:2018:66, præmis 54).
- 28 Hvad for det første angår ordlyden af artikel 16, litra a), i forordning nr. 110/2008, fremgår det heraf, at denne bestemmelse beskytter registrerede geografiske betegnelser mod »enhver direkte eller indirekte kommerciel brug i forbindelse med produkter, der ikke er omfattet af registreringen, for så vidt produkterne kan sammenlignes med den spiritus, der er registreret under den geografiske betegnelse, eller for så vidt anvendelsen af betegnelsen udnytter betegnelsens omdømme«.
- 29 Som anført af generaladvokaten i punkt 28 i forslaget til afgørelse, kræver anvendelsen af udtrykket »brug« pr. definition, at det omtvistede tegn gør brug af selve den beskyttede geografiske betegnelse i den form, hvori sidstnævnte er registreret, eller i det mindste i en form, der har så tætte forbindelser til denne i fonetisk og/eller visuel henseende, at det omtvistede tegn tydeligvis ikke kan adskilles herfra.
- 30 Det er i denne forbindelse allerede fastslået, at brugen af et varemærke, der indeholder en geografisk betegnelse, eller en angivelse, der svarer til denne betegnelse, og oversættelsen heraf, for spiritus, der ikke overholder specifikationerne, principielt udgør en direkte kommerciel brug af denne geografiske betegnelse i henhold til artikel 16, litra a), i forordning nr. 110/2008 (dom af 14.7.2011, Bureau national interprofessionnel du Cognac, C-4/10 og C-27/10, EU:C:2011:484, præmis 55, og af 20.12.2017, Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne, C-393/16, EU:C:2017:991, præmis 34).
- 31 Følgelig skal de situationer, der vil kunne være omfattet af artikel 16, litra a), i forordning nr. 110/2008, opfylde kravet om, at det omtvistede tegn gør brug af den registrerede geografiske betegnelse på en identisk eller i det mindste fonetisk og/eller visuelt meget lignende måde.
- 32 Der skal ikke desto mindre i henhold til denne bestemmelse skelnes imellem de situationer, hvor brugen er af »direkte« karakter, og situationer, hvor den er af »indirekte« karakter. Som generaladvokaten har anført i punkt 30 i forslaget til afgørelse, forudsætter »indirekte« brug i modsætning til »direkte« brug, som indebærer, at den beskyttede geografiske betegnelse er direkte

påført det pågældende produkt eller dets emballage, i denne forbindelse, at denne betegnelse indgår i supplerende marketings- eller informationsdokumenter, f.eks. en reklame for produktet eller dokumenter vedrørende dette.

- 33 Hvad for det andet angår den sammenhæng, hvori artikel 16, litra a), i forordning nr. 110/2008 indgår, må det konstateres, at anvendelsesområdet for denne bestemmelse nødvendigvis skal afgrænses fra anvendelsesområdet for de andre i denne artikels litra b)-d) indeholdte regler om beskyttelse af registrerede geografiske betegnelser. Den nævnte bestemmelse skal navnlig adskilles fra den situation, der er omfattet af nævnte artikels litra b), der vedrører »ethvert misbrug, eller enhver efterligning eller antydning«, dvs. situationer, hvor det omtvistede tegn ikke anvender den geografiske betegnelse som sådan, men hentyder til den på en sådan måde, at forbrugeren føres til at danne et tilstrækkeligt tæt slægtskab mellem dette tegn og den registrerede geografiske betegnelse.
- 34 Som generaladvokaten har anført i punkt 32 i forslaget til afgørelse, ville artikel 16, litra b), således blive frataget sin effektive virkning, hvis denne artikels litra a) skulle fortolkes udvidende som den forelæggende ret har foreslået i forbindelse med sit første spørgsmål, eftersom den ville finde anvendelse, såfremt det omtvistede tegn blot hos kundekredsen vækker en begrebsmæssig association til en registreret geografisk betegnelse eller det relevante geografiske område.
- 35 Det skal for det tredje bemærkes, at fortolkningen, hvorefter det med henblik på at fastslå, hvorvidt der foreligger en indirekte kommerciel brug af en registreret geografisk betegnelse, kræves, at den omtvistede bestanddel enten anvendes i en form, der er identisk med denne betegnelse, eller i fonetisk og/eller visuel henseende ligner denne, er bedre i stand til at sikre alle de formål, som forfølges med forordning nr. 110/2008, og særlig dennes artikel 16, litra a).
- 36 Det skal i denne henseende bemærkes, at ordningen for registrering af geografiske betegnelser for spiritus i forordning nr. 110/2008, som det fremgår af anden betragtning hertil, har til formål at nå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, at bidrage til at forebygge vildledende praksis og at sikre markedsgennemsigtighed og fair konkurrence (dom af 21.1.2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, præmis 24).
- 37 Domstolen har desuden allerede fastslået, at den beskyttelse af geografiske betegnelser, der følger af nævnte forordnings artikel 16, skal fortolkes på grundlag af det formål, der forfølges med registreringerne af sidstnævnte, dvs. således som det fremgår af 14. betragtning til samme forordning, at gøre det muligt at angive, at en spiritus har oprindelse i et land eller i en region eller et lokalt sted, hvis spiritussens kvalitet, ry eller andre egenskaber i alt væsentligt kan tilskrives dens geografiske oprindelse (dom af 21.1.2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 38 Som generaladvokaten har anført i punkt 38 i forslaget til afgørelse, tilsigter bestemmelserne i forordning nr. 110/2008, og navnlig denne forordnings artikel 16, således at forhindre misbrug af beskyttede geografiske betegnelser ikke kun i købernes interesse, men også i producenternes, som har gjort en indsats for at sikre den kvalitet af produkterne, som lovligt følger af disse betegnelser (jf. analogt dom af 14.9.2017, EUIPO mod Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto, C-56/16 P, EU:C:2017:693, præmis 82, og af 20.12.2017, Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne, C-393/16, EU:C:2017:991, præmis 38). I denne forbindelse forbyder denne artikels litra a) nærmere bestemt, at erhvervsdrivende i kommercielt øjemed i forbindelse med produkter, der ikke er omfattet af registreringen, anvender en registreret geografisk betegnelse, bl.a. med henblik på utilbørlig udnyttelse af denne geografiske betegnelse.
- 39 På baggrund af samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 16, litra a), i forordning nr. 110/2008 skal fortolkes således, at det med henblik på at fastslå, om der foreligger en »indirekte kommerciel brug« af en registreret geografisk betegnelse, kræves, at den omtvistede bestanddel enten anvendes i en form, der er identisk med denne betegnelse, eller i

fonetisk og/eller visuel henseende ligner denne. Det er således ikke tilstrækkeligt, at denne bestanddel hos den relevante kundekreds kan vække en association af en hvilken som helst art til den nævnte betegnelse eller det relevante geografiske område.

- 40 Henset til besvarelsen af første del af det første spørgsmål, skal spørgsmålets andet led ikke besvares.

Det andet spørgsmål

- 41 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008 skal fortolkes således, at det med henblik på at fastslå, om der foreligger en »antydning« af en registreret geografisk betegnelse, kræves, at den omtvistede bestanddel i fonetisk og/eller visuel henseende ligner denne betegnelse, eller om det er tilstrækkeligt, at denne bestanddel hos den relevante kundekreds vækker en association af en hvilken som helst art til den nævnte betegnelse eller det relevante geografiske område.
- 42 Såfremt det fastslås, at en hvilken som helst begrebsmæssig association til den registrerede geografiske betegnelse eller det relevante geografiske område er tilstrækkelig til, at der foreligger en »antydning« af denne betegnelse som omhandlet i artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, hvorvidt denne bestemmelse skal fortolkes således, at der med henblik på at fastslå, om der foreligger en sådan antydning, skal tages hensyn til den sammenhæng, hvori den omtvistede bestanddel indgår, og navnlig den omstændighed, at den er ledsaget af en nærmere angivelse af produktets virkelige oprindelse, således at de oplysninger, der fremgår af denne sammenhæng, i sidste ende gør det muligt at tilbagevise anbringendet om, at der foreligger en »antydning«.
- 43 Med henblik på at give den forelæggende ret en hensigtsmæssig besvarelse skal det bemærkes, at artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008 beskytter de geografiske betegnelser mod enhver »antydning«, »selv hvis produktets virkelige oprindelse er angivet, eller den geografiske betegnelse er anvendt i oversættelse eller ledsaget af et udtryk som »art«, »type«, »stil«, »fremstillet« eller »smag« eller andre tilsvarende angivelser«.
- 44 I henhold til Domstolens retspraksis omfatter begrebet »antydning« det tilfælde, hvor det udtryk, der anvendes som betegnelse for et produkt, omfatter en del af en beskyttet geografisk betegnelse, således at forbrugeren, når han ser det pågældende produkts navn, føres til at tænke på den vare, som betegnelsen gælder for (jf. i denne retning dom af 21.1.2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis).
- 45 Ved vurderingen af, om der er tale om en »antydning« som omhandlet i artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008, har Domstolen fastslået, at det således påhviler den nationale ret at efterprøve – ud over, om det udtryk, der anvendes som betegnelse for det pågældende produkt, omfatter en del af en beskyttet geografisk betegnelse – om forbrugeren, når han ser dette produkts navn, føres til at tænke på den vare, som betegnelsen gælder for. Den nationale ret skal følgelig i det væsentlige tage hensyn til forbrugeren forventede reaktion hvad angår det udtryk, der anvendes som betegnelse for det pågældende produkt, idet det væsentlige er, om forbrugeren forbinder dette udtryk med den beskyttede geografiske betegnelse (dom af 21.1.2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, præmis 22).
- 46 Som generaladvokaten har anført i punkt 55 i sit forslag til afgørelse, følger det af det ovenstående, at den omstændighed, at en del af en beskyttet geografisk betegnelse er omfattet i det omtvistede tegn, ikke er en uomgængelig forudsætning for, at artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008 finder anvendelse. Med henblik på at vurdere, om der foreligger en »antydning« som omhandlet i denne bestemmelse, skal den nationale ret derfor undersøge, om forbrugeren, når han ser navnet på det pågældende produkt, føres til at tænke på den vare, som er omfattet af den beskyttede geografiske betegnelse.

- 47 Det skal i denne henseende præciseres, at den nationale ret ved denne vurdering skal tage hensyn til opfattelsen hos en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet europæisk gennemsnitsforbruger (dom af 21.1.2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, præmis 25 og 28).
- 48 Domstolen har derudover fastslået, at det med rette kan antages, at der foreligger en antydning af en beskyttet geografisk betegnelse – for så vidt angår varer, der har visuelle ligheder – når varebetegnelserne frembyder et fonetisk og visuelt slægtskab (dom af 21.1.2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).
- 49 Som generaladvokaten imidlertid har anført i punkt 58 i sit forslag til afgørelse, er identificeringen af et fonetisk og visuelt slægtskab mellem den omtvistede betegnelse og den beskyttede geografiske betegnelse heller ikke en afgørende betingelse for at fastslå, om der foreligger en »antydning« som omhandlet i artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008. Dette slægtskab udgør nemlig alene et af de kriterier, som den nationale domstol skal tage i betragtning, når den vurderer, om forbrugeren, når han ser navnet på den pågældende vare, føres til at tænke på den vare, som er omfattet af den beskyttede geografiske betegnelse. Heraf følger det, at det ikke er udelukket, at der kan foreligge en »antydning«, selv om der ikke består et sådant slægtskab.
- 50 Foruden kriterierne om, at en beskyttet geografisk betegnelse er delvis omfattet i den omtvistede betegnelse, og om denne omtvistede betegnelses fonetiske og visuelle slægtskab med den geografiske betegnelse, har Domstolen fastslået, at der i givet fald skal tages hensyn til kriteriet om, at der foreligger en »begrebsmæssig lighed« mellem to udtryk på forskellige sprog, eftersom en sådan lighed tillige med de ovennævnte kriterier også kan føre forbrugeren til at tænke på den vare, som er forsynet med den beskyttede oprindelsesbetegnelse, når han ser et sammenligneligt produkt med den omtvistede betegnelse (dom af 21.1.2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).
- 51 Det følger af det ovenstående, at det afgørende kriterium i forhold til fastlæggelsen af begrebet »antydning« som omhandlet i artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008 er, hvorvidt forbrugeren, når han ser den omtvistede betegnelse, føres til direkte at tænke på den vare, som den beskyttede geografiske betegnelse gælder for, hvilket det tilkommer den nationale ret at vurdere under hensyntagen til, hvorvidt en beskyttet geografisk betegnelse er delvis omfattet i den anfægtede betegnelse, om der er et fonetisk og/eller visuelt slægtskab med denne anfægtede betegnelse, eller om der foreligger en begrebsmæssig lighed mellem den nævnte anfægtede betegnelse og den nævnte geografiske betegnelse, alt efter omstændighederne.
- 52 I tvisten i hovedsagen påhviler det derfor den forelæggende ret at efterprøve, om en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet europæisk gennemsnitsforbruger umiddelbart tænker på den beskyttede geografiske betegnelse, dvs. »Scotch Whisky«, når denne står over for et sammenligneligt produkt med den omtvistede betegnelse – i dette tilfælde »Glen« – idet forbrugeren, såfremt der ikke foreligger et fonetisk og/eller visuelt slægtskab med den beskyttede geografiske betegnelse, og denne beskyttede geografiske betegnelse ikke er delvis omfattet i den omtvistede betegnelse, skal tage hensyn til den begrebsmæssige lighed mellem den omtvistede betegnelse og den beskyttede geografiske betegnelse.
- 53 Derimod kan det kriterium for, at der foreligger en »antydning« som omhandlet i artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008, som den forelæggende ret har foreslået i forbindelse med det andet spørgsmål – dvs. at den omtvistede bestanddel af det pågældende tegn hos den relevante kundekreds skal vække en association af en hvilken som helst art til den beskyttede geografiske betegnelse eller det relevante geografiske område – ikke tiltrædes, for så vidt som det ikke skaber en tilstrækkelig direkte og entydig forbindelse mellem denne bestanddel og den geografiske betegnelse.

- 54 Som generaladvokaten i øvrigt har anført i punkt 61-63 i forslaget til afgørelse, ville den omstændighed, at det, for at der foreligger en sådan antydning, var tilstrækkeligt, at der hos den relevante forbruger vækkes en association af en hvilken som helst art med en beskyttet geografisk betegnelse, for det første medføre, at artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008 griber ind i anvendelsesområdet for de efterfølgende bestemmelser i denne artikel, nemlig dennes litra c) og d), som vedrører situationer, hvor henvisningen til den beskyttede geografiske betegnelse er endnu mere vag end en »antydning« af denne.
- 55 For det andet ville anvendelsen af et sådant kriterium medføre en uforudsigelig udvidelse af den nævnte forordnings anvendelsesområde og medføre alvorlige risici bl.a. for de pågældende økonomiske aktørers retssikkerhed. Ifølge fjerde betragtning til forordning nr. 110/2008 tilsigter EU-lovgiver nemlig at »sikre en mere systematisk tilgang i lovgivningen om spiritus« ved at opstille »klart definerede kriterier« navnlig for »beskyttelse af geografiske betegnelser«. Anvendelsen af et så upræcist og bredt kriterium som det, den forelæggende ret har foreslået i det andet spørgsmål, ville imidlertid ikke være i overensstemmelse med dette formål.
- 56 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmåls første del besvares med, at artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008 skal fortolkes således, at det med henblik på at fastslå, om der foreligger en »antydning« af en registreret geografisk betegnelse, påhviler den forelæggende ret at vurdere, om en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet europæisk gennemsnitsforbruger, når vedkommende ser den omtvistede betegnelse, føres til at tænke på den vare, som den beskyttede geografiske betegnelse gælder for. I forbindelse med denne vurdering skal den pågældende ret – når der for det første ikke foreligger et fonetisk og/eller visuelt slægtskab mellem den omtvistede betegnelse og den beskyttede geografiske betegnelse, og der for det andet ikke er tale om, at denne beskyttede geografiske betegnelse er delvis omfattet i den omtvistede betegnelse – i givet fald tage hensyn til den begrebsmæssige lighed mellem den omtvistede betegnelse og den beskyttede geografiske betegnelse.
- 57 Hvad angår det andet spørgsmåls anden del om, hvilken betydning den sammenhæng, som den omtvistede betegnelse indgår i, har i forbindelse med den nationale rets vurdering af, om der foreligger en »antydning« som omhandlet i artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008, skal det konstateres, at det af bestemmelsens ordlyd fremgår, at der kan være tale om en »antydning«, selv hvis produktets virkelige oprindelse er angivet (dom af 21.1.2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).
- 58 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at Michael Klotz, som er sagsøgt i hovedsagen, har gjort gældende, at betegnelsen »Glen Buchenbach« er et ordspil, som er dannet ud fra navnet på det sted, som den i hovedsagen omhandlede drikkevarer stammer fra, nemlig »Berglen«, og navnet på en lokal flod, nemlig »Buchenbach«. Domstolen har imidlertid allerede fastslået, at det i forhold til artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008 er uden betydning, at den omtvistede betegnelse svarer til navnet på den virksomhed og/eller det sted, hvor varen fremstilles (jf. i denne retning dom af 21.1.2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, præmis 42-45).
- 59 Som generaladvokaten har anført i punkt 81 i forslaget til afgørelse, har Domstolen i øvrigt desuden præciseret, at den omstændighed, at den omtvistede betegnelse henviser til et fremstillingssted, som angiveligt er kendt af forbrugerne i den medlemsstat, hvor det fremstilles, ikke er relevant for bedømmelsen af begrebet »antydning« som omhandlet i artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008, for så vidt som denne bestemmelse beskytter registrerede geografiske betegnelser mod enhver antydning på hele Unionens område, og alle forbrugere på dette område, henset til nødvendigheden af at sikre en effektiv og ensartet beskyttelse af disse betegnelser på dette område, er omfattet (dom af 21.1.2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, præmis 27).

60 Henset til ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmåls anden del besvares med, at artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008 skal fortolkes således, at det med henblik på at fastslå, om der foreligger en »antydning« af en registreret geografisk betegnelse, ikke skal tages hensyn til den sammenhæng, hvori den omtvistede bestanddel indgår, og navnlig den omstændighed, at den er ledsaget af en nærmere angivelse af den pågældende vares virkelige oprindelse.

Det tredje spørgsmål

61 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 16, litra c), i forordning nr. 110/2008 skal fortolkes således, at der med henblik på at fastslå, om der foreligger en ved denne bestemmelse forbudt »falsk eller vildledende angivelse«, skal tages hensyn til den sammenhæng, hvori den omtvistede bestanddel er anvendt, navnlig når sidstnævnte er ledsaget af en angivelse af den pågældende vares virkelige oprindelse.

62 Det skal bemærkes, at det i henhold til artikel 16, litra c), i forordning nr. 110/2008 gælder, at en registreret geografisk betegnelse er beskyttet mod »enhver anden falsk eller vildledende angivelse af herkomst, oprindelse, art og hovedegenskaber i forbindelse med produktets betegnelse, præsentation eller mærkning, der kan give et fejlagtigt indtryk af produktets oprindelse«.

63 I modsætning til hvad Kommissionen har gjort gældende, skal det indledningsvis konstateres, at intet i ordlyden af denne bestemmelse peger på, at EU-lovgivers hensigt har været at tage hensyn til den sammenhæng, hvori den omtvistede bestanddel er anvendt, med henblik på at fastslå om der foreligger en »falsk eller vildledende angivelse af herkomst, oprindelse, art og hovedegenskaber«.

64 Som generaladvokaten har anført i punkt 92 i forslaget til afgørelse, udgør udtrykket »falsk eller vildledende angivelse [...] i forbindelse med produktets betegnelse, præsentation eller mærkning« nemlig en opregning af de forskellige medier, som den angivelse, som mistænkes for at være falsk eller vildledende, kan befinde sig på. Det kan ikke udledes heraf, at denne angivelse skal undersøges sammenholdt med de andre oplysninger, der eventuelt er angivet i forbindelse med det pågældende produkts betegnelse, præsentation eller mærkning.

65 Som generaladvokaten ligeledes har anført i punkt 96 i forslaget til afgørelse, skal det derefter præciseres, at artikel 16 i forordning nr. 110/2008 indeholder en gradvis opregning af handlinger, der er forbudt, i henhold til hvilken denne artikels litra c) skal holdes adskilt fra de foregående bestemmelser, litra a) og b). Mens artikel 16, litra a), således er begrænset til handlinger, hvor der gøres brug af en beskyttet geografisk betegnelse, og artiklens litra b) er begrænset til handlinger, hvor der sker misbrug, efterligning eller antydning, udvider samme artikels litra c) beskyttelsens omfang ved at medtage »enhver anden [...] angivelse«, dvs. oplysninger til forbrugerne i forbindelse med det pågældende produkts betegnelse, præsentation eller mærkning, som ganske vist ikke antyder den beskyttede geografiske betegnelse, men kvalificeres som »falsk[e] eller vildledende« med hensyn til produktets tilknytning til denne betegnelse.

66 Det skal i denne forbindelse for det første præciseres, at udtrykket »enhver anden [...] angivelse«, der anvendes i artikel 16, litra c), i forordning nr. 110/2008, omfatter oplysninger, der kan forekomme i en hvilken som helst form i forbindelse med det pågældende produkts betegnelse, præsentation eller mærkning, herunder i form af en tekst, et billede eller en form, der kan oplyse om produktets herkomst, oprindelse, art og hovedegenskaber.

67 For det andet er det tilstrækkeligt, at en falsk eller vildledende angivelse er opført i ét af de tre i denne bestemmelse anførte medier, dvs. »i forbindelse med [det pågældende produkts] betegnelse, præsentation eller mærkning«, med henblik på at fastslå, at den »kan give et fejlagtigt indtryk af produktets oprindelse« som omhandlet i nævnte bestemmelse.

- 68 Det følger af de ovenstående forhold, at artikel 16, litra c), i forordning nr. 110/2008 fastsætter en bred beskyttelse af registrerede geografiske betegnelser. Såfremt en falsk eller vildledende angivelse alligevel kunne tillades på grund af supplerende oplysninger i sammenhæng med denne angivelse, som bl.a. omhandler det pågældende produkts virkelige oprindelse, ville denne bestemmelse imidlertid miste sin effektive virkning.
- 69 Som allerede anført i denne doms præmis 38, har forordning nr. 110/2008, og navnlig dens artikel 16, endelig til formål at beskytte registrerede geografiske betegnelser, både i forbrugernes interesse, idet de ikke bør vildledes af ukorrekte betegnelser, og i de erhvervsdrivendes interesse, som har højere omkostninger for at sikre kvaliteten af de produkter, som lovligt er påført beskyttede geografiske betegnelser. Disse erhvervsdrivende bør nemlig beskyttes mod illoyal konkurrence.
- 70 Som generaladvokaten har anført i punkt 101 i forslaget til afgørelse, ville virkeliggørelsen af disse mål imidlertid blive sat på spil, hvis beskyttelsen af de geografiske betegnelser kunne begrænses af den omstændighed, at der findes supplerende oplysninger omkring en angivelse, som er falsk eller vildledende som omhandlet i artikel 16, litra c), i forordning nr. 110/2008, da denne fortolkning ville svare til, at det var tilladt at bruge en sådan angivelse, såfremt den var ledsaget af korrekte oplysninger.
- 71 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 16, litra c), i forordning nr. 110/2008 skal fortolkes således, at der med henblik på at fastslå, om der foreligger en ved denne bestemmelse forbudt »falsk eller vildledende angivelse«, ikke skal tages hensyn til den sammenhæng, hvori den omtvistede bestanddel er anvendt.

Sagsomkostninger

- 72 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 16, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 110/2008 af 15. januar 2008 om definition, betegnelse, præsentation og mærkning af samt beskyttelse af geografiske betegnelser for spiritus og om ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 1576/89 skal fortolkes således, at det med henblik på at fastslå, om der foreligger en »indirekte kommerciel brug« af en registreret geografisk betegnelse, kræves, at den omtvistede bestanddel enten anvendes i en form, der er identisk med denne betegnelse, eller i fonetisk og/eller visuel henseende ligner denne. Det er således ikke tilstrækkeligt, at denne bestanddel hos den relevante kundekreds kan vække en association af en hvilken som helst art til den nævnte betegnelse eller det relevante geografiske område.**
- 2) **Artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008 skal fortolkes således, at det med henblik på at fastslå, om der foreligger en »antydning« af en registreret geografisk betegnelse, påhviler den forelæggende ret at vurdere, om en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet europæisk gennemsnitsforbruger, når vedkommende ser den omtvistede betegnelse, føres til at tænke på den vare, som den beskyttede geografiske betegnelse gælder for. I forbindelse med denne vurdering skal den pågældende ret – når der for det første ikke foreligger et fonetisk og/eller visuelt slægtskab mellem den omtvistede betegnelse og den beskyttede geografiske betegnelse, og der for det andet ikke er tale om, at denne beskyttede geografiske**

betegnelse er delvis omfattet i den omtvistede betegnelse – i givet fald tage hensyn til den begrebsmæssige lighed mellem den omtvistede betegnelse og den beskyttede geografiske betegnelse.

Artikel 16, litra b), i forordning nr. 110/2008 skal fortolkes således, at der med henblik på at fastslå, om der foreligger en »antydning« af en registreret geografisk betegnelse, ikke skal tages hensyn til den sammenhæng, hvori den omtvistede bestanddel indgår, og navnlig den omstændighed, at den er ledsaget af en nærmere angivelse af den pågældende vares virkelige oprindelse.

- 3) Artikel 16, litra c), i forordning nr. 110/2008 skal fortolkes således, at der med henblik på at fastslå, om der foreligger en ved denne bestemmelse forbudt »falsk eller vildledende angivelse«, ikke skal tages hensyn til den sammenhæng, hvori den omtvistede bestanddel er anvendt.**

Underskrifter